

Napjainkra az Aggtelek környéki barlangoktól kezdve a dél-kínai toronykarsztokig számos felszíni és felszín alatti karsztjelenség vált a Világörökség részévé. Magyarországon és számos más országban is emberek milliói számára a karsztvíz jelenti az életető elemet. Ezek a tények azt jelzik, hogy a karsztok megismerése és tanulmányozása ma is fontos feladat. VERESS M. fenti c. munkája ehhez a megismerési folyamathoz kíván hozzájárulni. Hazánkban JAKUCS L.: A karsztok morfogenetikája (1971) és ZÁMBÓ L.: A karsztosodó kőzetek alaklata (In: BORSY Z.: Általános természetföldrajz, 1993) c. munkái óta bizony megérett az idő egy újabb összefoglaló jellegű könyv megjelentetésére.

VERESS Márton könyvének címlapjáról trópusi szigethegyek és egy bakonyi barlang gömbüstjeiről készült térkép tekintenek az olvasóra, ezzel is sejtetve, hogy a könyv elsősorban karsztmorfológiával foglalkozik. Valóban ez a munka vezérfonala, és a terjedelem szabta korlátokból adódóan a karsztudomány többi ágát inkább csak érintőlegesen, a felszíni és felszín alatti formák leírásához és kialakulásuk megértéséhez szükséges szinten tárgyalja a szerző. E „járulékos” fejezetek között viszonylag hangsúlyosan szerepel a karsztosodás „leglényegét”, az oldódást bemutató rész, míg a földtani és hidrológiai tényezők esetében csupán tömör áttekintést ad a szerző.

Ez után következik a karsztípusok c. fejezet, amely akár a mű végén is szerepelhetne egyfajta összefoglalásként. Itt számos különféle szempont szerint felállított karsztípus is ismerhetünk meg, amelyek ilyen részletességgel nem szerepeltek még a korábban említett összefoglaló munkákban. Erre a fejezetre különösen – de az egész könyvre is – jellemző az a tárgyalásmód, hogy VERESS M. nem feltétlenül a saját elképzeléseit kívánja előtérbe helyezni, hanem szakirodalmi forrásokkal megjelölve egymás mellé állítja a különféle karsztkutatók elgondolásait, osztályozásait, amelyek olykor átfedik egymást, néha talán ellentmondásokat is felvetnek. Így ez a rész nem könnyű olvasmány, viszont a gondolkodásra, egységeket talán vitára késztető megállapítások hozzájárulhatnak a téma mélyebb megértéséhez.

A könyv leghangsúlyosabb része a karsztformák általános morfológiai és genetikai jellemzését adja. A karsztutatással foglalkozó szerző érthető módon részletesen (de kellő önmérséklettel) tárgyalja az oldásos kisformákat. E témakörben külön említésre érdemes, hogy magyar nyelven először szerepel egy karsztokról szóló összefoglaló könyvben az a megfigyelés, hogy a szél is szerepet játszhat a karrosodás folyamatában. Ugyanakkor a karrok csoportjait bemutató táblázattal kapcsolatban némi hiányérzet marad az olvasóban amiatt, hogy a feltüntetett többnyire német vagy angol eredetű szakkifejezések közül soknak hiányzik a magyar megfelelője (bár tisztában vagyok azzal, hogy sok karforma esetében nem létezik elfogadott, egységesen használt magyar kifejezés). Korábbi földrajzos/geomorfológus szerzők tollából származó hazai munkákhoz képest VERESS M. meglehetősen részletesen elemzi a barlangok kialakulását, kis- és nagyformáit, így ebből a szempontból akár hiánypótlónak tekinthető e könyv, és ugyanez elmondható a kiválások típusaival foglalkozó fejezetről is.

A karsztok kutatásáról és társadalmi vonatkozásairól szóló részek inkább csak jelzésszerűek és az egyes témakörök fontosságára igyekeznek felhívni a figyelmet, hiszen ezen rövid fejezetek kidolgozásai akár önmagukban is megérnének egy-egy könyvet.

Az eddig elmondott tartalmi szempontok mellett fontos kiemelni, hogy a könyvben fellelhető temérdek fénykép és ábra (többségük saját szerkesztésű) hozzájárul a leírtak jobb megértéséhez és egyben tükrözi azt a kutatói háttérrel és rengeteg utazást a világ legkülönbözőbb karsztvidékein, amelyek a szerző „karszt-látását” megalapozták. A tömör, szikár stílus és a fő fejezetek részletező jellege alapján elsősorban a karsztmorfológiában elmélyedni kívánó, tudományos igényű olvasónak ajánlhatjuk ezt a könyvet, legyen az akár „kívülálló”, akár érdeklődő hallgató, vagy maga is a témakör oktatója, kutatója.

TELBISZ TAMÁS